

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังประสบอยู่ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวน ลักษณะการกระทำผิด และความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ (ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล, 2545) สำหรับในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2548 มีคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจำนวนทั้งหมด 36,080 คดี เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2547 ร้อยละ 8.32 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 76 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2538

แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขและพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลอบรม และฟื้นฟูแก้ไขอย่างเต็มความสามารถจากองค์กรต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง แต่ก็ยังพบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่มีการกระทำผิดซ้ำ โดยในการดำเนินคดีของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั้งหมด 36,080 คดีในปี พ.ศ. 2548 มีคดีที่เป็นการกระทำผิดซ้ำจำนวนถึง 4,357 คดี คิดเป็นร้อยละ 12.08 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2549)

จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้น และปริมาณเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำดังกล่าว แสดงให้เห็นชัดถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการทำความเข้าใจถึงสาเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระทำผิดและค้นหาวิธีการในการป้องกันและแก้ไขบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้สามารถปรับเปลี่ยนตนเองไปในทางที่ดีขึ้น มากกว่าจะกระทำเพียงเพื่อตำหนิหรือกล่าวโทษที่ตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด บุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาเท่านั้น ผู้คนในสังคมจำนวนหนึ่งยังมีความคิดว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเนื่องจากมีสาเหตุมาจากธรรมชาติของตัวเด็กเองและเป็นการยากที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข จึงสมควรที่จะใช้วิธีการจำกัดสิทธิหรือกักกันเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากสังคม รวมถึงใช้วิธีการลงโทษ โดยหวังให้เกิดความหยาบจำและไม่กล้ากระทำความผิดอีก โดยมองข้ามความจริงที่ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นกำลังอยู่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีโอกาสดลาดพลังกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ได้ตลอดเวลา และสิ่งที่พวกเขาต้องการคือ โอกาสและการช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำพวกเขากลับสู่ทิศทางที่เหมาะสม ซึ่งด้วยองค์ความรู้ในปัจจุบันนั้น มีวิธีการที่สามารถให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางอาชญากรรมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ แต่ในประเทศไทยที่แม้ในระยะหลังจะมีการพัฒนากระบวนการและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดด้วยความเข้าใจที่มากขึ้น ก็ยังคงมีการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง รวมถึงการนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมไม่มากนัก

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของพวกเขา ซึ่งแสดงออกให้เห็นได้จากพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติและเป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมเกรงหรือต่อต้านสังคม ความก้าวร้าวรุนแรง การโกหก การหนีเรียน การติดเกม การลักขโมย การใช้ยาเสพติด หรือการมีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายและเป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งถูกดำเนินคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากยังไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไขแล้ว พฤติกรรมที่เป็นปัญหาอันเป็นสาเหตุให้ถูกดำเนินคดีนั้นก็อาจยังสร้างปัญหาต่อไป ทั้งในขณะที่อยู่ระหว่างกระบวนการยุติธรรม เช่น ปัญหาการใช้ความรุนแรง การรังแกเด็กและเยาวชนอื่นที่อ่อนแอกว่าหรือการทำร้ายเจ้าหน้าที่ การก่อความวุ่นวายประท้วง การหลบหนีจากสถานพินิจฯ รวมถึงบางรายที่มีอาการเก็บตัว ซึมเศร้า หรือพยายามฆ่าตัวตาย รวมถึงอาจเป็นปัญหาต่อเนื่องหลังจากได้รับการปล่อยตัวกลับสู่สังคมและเป็นสาเหตุให้กระทำผิดซ้ำได้

แม้จะมีการศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิดและมีผู้พยายามอธิบายสาเหตุของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมจากหลากหลายแนวความคิด ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุทางสรีระหรือชีววิทยา สาเหตุทางจิตใจ และสาเหตุทางสังคม แต่ก็ยังเป็นการยากที่จะสรุปว่ามาจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงสาเหตุเดียว ประกอบกับการที่เด็กและเยาวชนมีความต้องการที่เป็นรูปแบบเฉพาะ การให้การช่วยเหลือแก้ไขจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายซับซ้อนของสาเหตุปัจจัยและความต้องการดังกล่าว โปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าว (Aggression Replacement Training-ART) เป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นโดย Arnold P. Goldstein, Barry Glick และ John C. Gibbs เพื่อใช้แก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กและเยาวชน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อความหลากหลายซับซ้อนของสาเหตุที่มาของปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และได้ผสมผสานแนวความคิดในการให้การช่วยเหลือหลายแนวคิดเข้าด้วยกัน โดยมีแนวความคิดที่มองว่าการแสดงความก้าวร้าวของเด็กและวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน ที่บ้าน หรือในชุมชน มีสาเหตุที่หลากหลายทั้งสาเหตุภายในและสาเหตุภายนอก และระบุว่าความขาดแคลนทักษะทางสังคม ขาดการควบคุมอารมณ์ และขาดแคลนความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ทั้งสามปัจจัยนี้ร่วมกันเป็นที่มาของพฤติกรรมก้าวร้าว จึงใช้แนวทางการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโดยผสมผสานทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวพัฒนากันเป็น โปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าว โดยให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วม โปรแกรมทั้งหมด 30 ครั้ง เป็นการฝึกในส่วนประกอบทั้งสาม ส่วนประกอบ ได้แก่ การฝึกทักษะการ

แสดงออกทางสังคม(Skill-streaming) การฝึกควบคุมความโกรธ (Anger control training) และการฝึกการใช้เหตุผลทางจริยธรรม (Moral reasoning training) ซึ่งการผสมผสานแนวความคิดและวิธีการที่ใช้ในโปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าวนี้ทำให้โปรแกรมสามารถให้ผลเชิงบวกและชัดเจนมากกว่าการใช้วิธีการแก้ไขที่ส่วนประกอบใดเพียงส่วนประกอบเดียว (Goldstein และคณะ, 1998)

โปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าวเป็นวิธีการช่วยเหลือแก้ไขเด็กและเยาวชนที่ได้รับการสนับสนุนถึงประสิทธิภาพในการเพิ่มทักษะทางสังคมและลดพฤติกรรมก้าวร้าว จากการศึกษาของสำนักงานการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention) ในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า เป็นหนึ่งในวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่อยู่ในสถานบ้าน และเป็นโปรแกรมที่ได้รับผลเชิงบวกที่มีความคงทนอย่างชัดเจน และสามารถลดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วมโปรแกรมลงได้ร้อยละ 30-35 (Lipsey และคณะ, 2000) และการศึกษาถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าวในประเทศนอร์เวย์ก็ให้ผลในทิศทางทางเดียวกัน โดยพบว่า โปรแกรมให้ผลในเชิงบวกและเชื่อถือได้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมและการลดปัญหาพฤติกรรม และเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วม โปรแกรมดังกล่าวมีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Gundersen และ Svartdal, 2006)

จากเหตุผลทั้งหมดข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจจะนำโปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าว (ART) มาเรียบเรียงเนื้อหาและปรับวิธีการและกระบวนการบางส่วนให้เหมาะกับเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อศึกษาผลที่มีต่อปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยเรียกโปรแกรมนี้ว่า โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART โดยผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในการพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางอารมณ์และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART ต่อการลดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

1. เยาวชนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมลดลงเมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. เยาวชนที่เข้าร่วม โปรแกรมมีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมต่ำกว่าเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

ขอบเขตการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART ต่อปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายและการแปลความหมายของงานวิจัยให้ตรงกัน การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดคำนิยามศัพท์ปฏิบัติการดังนี้

1. เยาวชนในสถานพินิจ หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่
2. โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART หมายถึง ชุดการฝึกที่ผู้วิจัยดัดแปลงจากโปรแกรมการฝึกเพื่อแทนที่ความก้าวร้าว (Aggression Replacement Training: ART) ที่พัฒนาโดย Goldstein และคณะ เพื่อใช้ศึกษาถึงผลที่มีต่อปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่
3. ปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม หมายถึง ลักษณะของอารมณ์และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากลักษณะอารมณ์และพฤติกรรมปกติของเด็กทั่วไป ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก (Thai Youth Checklist: TYC) ซึ่งได้รับการพัฒนาและดัดแปลงจาก Child Behavior Checklist ของ Thomas M. Achenbach โดยสมทรง สุวรรณเลิศ และวันชัย ไชยสิทธิ์ (2540) ซึ่งแบ่งปัญหาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ปัญหาที่แสดงถึงความเกิดกดความวิตกกังวลหรือความขัดแย้งภายในจิตใจ (Internalizing Problems) และปัญหาที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาหรือขาดความควบคุม (Externalizing Problems) และแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยทั้งหมด 8 กลุ่ม ได้แก่ การถอนตัวออกจากสังคม การมีอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย ความกังวล/ซึมเศร้า ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางความคิด ปัญหาด้านสมาธิ พฤติกรรมเกร และพฤติกรรมก้าวร้าวโดยมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ประจำสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเป็นผู้ประเมิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนแก้ไขปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม และเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมให้กับเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
2. เยาวชนที่เข้าร่วม โปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมลดลง
3. สามารถนำโปรแกรมการฝึกทักษะสังคมแบบ ART ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved